

~ ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ ~

УДК: 330.131.7

DOI: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2025-3-328-7-13>

ПРОЦЕДУРА СКЛАДАННЯ РЕЄСТРУ ЕКОНОМІЧНИХ РИЗИКІВ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Деньгуб В. В., кандидат економічних наук, старший викладач кафедри економіки, права та управління бізнесом, Одеський національний економічний університет, м. Одеса, Україна

e-mail: v.dengub@oneu.ukr.edu

ORCID: 0009-0008-0253-9065

Анотація. У статті досліджено питання типізації, групування та відображення реєстру ризиків, що перманентно виникають під час здійснення підприємницької діяльності. Метою статті є оцінка та виявлення економічних ризиків, що впливають на здійснення підприємницької діяльності українським бізнесом в мінливих умовах воєнного стану. Під час написання статті використовувалися такі методи: аналітичний, описовий, узагальнення, системного підходу. У статті здійснюється аналіз значущості інтегральної оцінки для управління ризиками, її ролі у визначенні пріоритетів та розробці стратегій. Також аналізуються чинники виникнення різних груп ризиків та їх потенційні наслідки для підприємства. Крім того, можна виділити елементи системного підходу, оскільки ризики розглядаються не ізольовано, а у взаємозв'язку з діяльністю підприємства та зовнішнього середовища. Стаття надає детальне пояснення сутності інтегральної оцінки ризиків, її складових (ймовірність та вплив), а також класифікації різних видів ризиків (виробничі, технологічні, організаційні, комерційні, екологічні). Проведене дослідження допомагає систематизувати розуміння комплексу ризиків, що постають перед підприємствами, особливо в умовах нестабільного зовнішнього середовища та геополітичної напруженості, характерних для України. Визначено необхідність застосування інтегральної оцінки як кількісного інструменту для визначення пріоритетності ризиків та розробки ефективних стратегій управління ними. Крім того, у статті акцентовано увагу на зростаючій значущості екологічних ризиків, що вимагає їхнього обов'язкового включення до загального аналізу для забезпечення довгострокової стійкості та відповідального ведення бізнесу. Отримані результати проведеного дослідження можуть слугувати теоретичною основою для подальших наукових розробок у сфері ризик-менеджменту та надання практичних рекомендацій для покращення підприємницької діяльності (підвищення адаптивності та конкурентоздатності).

Ключові слова: ризик, підприємництво, реєстр економічних ризиків, інтегральна оцінка ризиків, ідентифікація ризиків.

PROCEDURE FOR COMPILING A REGISTER OF ECONOMIC RISKS DURING ENTREPRENEURIAL ACTIVITY

Dengub Valentyna, Candidate of Economic Sciences, Senior Lecturer, Department of Economics, Law and Business Management, Odesa National Economic University, Odesa, Ukraine

e-mail: v.dengub@oneu.ukr.edu

ORCID: 0009-0008-0253-9065

Abstract. The article explores the issues of risk typification, grouping, and register representation, which permanently arise during entrepreneurial activity. The aim of the article is to assess and identify economic risks that affect the conduct of entrepreneurial activity by Ukrainian businesses in the changing conditions of martial law. The following methods are used during the writing of the article: analytical, descriptive, generalization, and system approach. The article analyzes the significance of integral assessment for risk management, its role in determining priorities and developing strategies. The factors of the occurrence of various risk groups and their potential consequences for the enterprise are also analyzed. Furthermore, elements of the system approach can be distinguished, as risks are considered not in isolation, but in interrelation with the enterprise's activities and the external environment. The article provides a detailed explanation of the essence of integral risk assessment, its components (probability and impact), as well as the classification of different types of risks (production, technological, organizational, commercial, environmental). The conducted research helps to systematize the understanding of the complex of risks faced by enterprises, especially in the unstable external environment and geopolitical tensions characteristic of Ukraine. The necessity of applying integral assessment as a quantitative tool for determining risk priorities and developing effective management strategies is determined. Moreover, the article emphasizes the increasing significance of environmental risks, which requires their mandatory inclusion in the overall analysis to ensure long-term sustainability and responsible business conduct. The obtained results of the research conducted can serve as a theoretical basis for further scientific developments in the field of risk management and the provision of practical recommendations for improving entrepreneurial activity (increasing adaptability and competitiveness).

Keywords: risk, entrepreneurship, register of economic risks, integral risk assessment, risk identification.

JEL Classification: M200; M210; C800

Постановка проблеми. Дослідження соціально-економічних проблем та можливих ризиків соціального підприємництва в умовах воєнного стану є невід'ємною частиною стратегічного та тактичного управління підприємства в реаліях сьогодення. Сучасний бізнесовий ландшафт відзначається постійними змінами та певною нестабільністю, викликаною різноманітними економічними, технічними, соціальними та політичними чинниками. Вищезазначені зміни можуть вплинути на ефективність та стабільність діяльності підприємств.

Доцільно розглянути детально потенційні ризики, що виникають перед підприємством та розробити відповідні стратегічні кроки щодо запобігання або зменшення їх негативного впливу. Подальше планування та впровадження цих стратегій дозволить забезпечити стійке функціонування та розвиток підприємства в умовах невизначеності та активної конкуренції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В умовах воєнного стану економіка України зазнає певних кризових явищ та перебуває у фазі трансформації, саме тому важливо забезпечити позитивну тенденцію змін шляхом стабільного економічного зростання і розвитку соціальної складової з ефективним використанням усіх наявних ресурсів та їхнім розподілом на основні економічні ланки країни. Статистична оцінка стану підприємницької діяльності в Україні є важливим інструментом для основ розуміння її функціонування, виявлення тенденцій, а також проблем, подальшої розробки ефективних стратегій щодо функціонування ефективного управління та розвитку потенціалу підприємницької діяльності кожного регіону. Наукові основи дослідження цих проблем закладені в працях Жосан Г. В., Хірса І. М., Вітвицької О., Суворова С., Муранова Т. О. та інших.

Відокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Наразі існує проблема недостачі інвестицій та грантів, так переважна частина фінансової допомоги для підприємств сьогодні спрямована на вирішення гуманітарних та підтримку критичної інфраструктури. Важливим фактором, що впливає на розвиток підприємництва є втрата трудових ресурсів. Мобілізація та вимушена еміграція призвели до скорочення кількості кваліфікованих працівників. Складно знайти персонал для довгострокової роботи, що змушує підприємства переглядати свої бізнес-моделі, переходити на скорочений формат діяльності, що відповідно збільшує вірогідність настання ризику банкрутства підприємства.

Метою статті є оцінка та виявлення економічних ризиків, що впливають на здійснення підприємницької діяльності українським бізнесом в мінливих умовах воєнного стану, шляхом складання реєстру ідентифікації ризикових подій.

Основний матеріал. Для оцінки стану підприємства доцільно здійснити інтегральна оцінку зовнішніх та внутрішніх ризиків, яка є сумою оцінок ймовірності та її впливу для кожного ризику. Ця детермінована оцінка вказує на загальний рівень загрози або небезпеки, які можуть виникнути для підприємств.

Загальний вплив ризику розраховується шляхом перемноження оцінок ймовірності (яка відображає ймовірність виникнення ризику) та впливу (яка відображає ступінь впливу ризику на діяльність підприємства). Чим вища інтегральна оцінка, тим більша загроза представлена ризиком для бізнесу.

Інтегральна оцінка ризиків є важливим інструментом для управління ризиками, оскільки вона допомагає визначити пріоритетність ризиків і встановити стратегії щодо їх управління. На основі цієї оцінки можна визначити, які ризики потребують найбільшої уваги та ресурсів для їх запобігання чи мінімізації.

Перед започаткуванням будь-якого проєкту, перед підприємцем стоїть завдання не лише ідентифікувати можливості для прибутку, але й усвідомлювати потенційні ризики, які можуть виникнути на шляху його реалізації. Аналіз можливих ризиків та розробка стратегії для зменшення їх впливу є важливою складовою частиною планування бізнесу. У прогнозуванні ризиків, можна спиратися на власні очікування від проєкту, та зважати на результати SWOT-аналізу.

Оцінка ризику повинна застосовуватися на базі теоретичних та практичних знань у таких сферах [1; 2]:

- менеджмент в умовах невизначеності – розповідає про те, як управляти, коли перестали працювати майже всі звичні підходи;
- ризик-менеджмент – враховує концепції керування бізнесом в невизначеному оточуючому середовищі;
- стратегічне планування в умовах невизначеності – досліджує особливості планування в непередбачених умовах (умови воєнного стану).

Підприємництво слід вважати пріоритетним сектором економіки, оскільки в цьому

секторі економіки країни зайнята більшість населення. Розвиток малих і середніх компаній сприяє інноваціям і розробці нових ідей і рішень. Загалом сектори малого та середнього підприємництва можуть забезпечити адаптацію економіки та населення до технологічних змін, особливо до підвищення продуктивності праці на великих підприємствах та у секторі домашніх господарств. Малі компанії у високотехнологічних секторах можуть сприяти диверсифікації економіки, здійснювати посилення конкуренції та, за відповідних умов, забезпечити присутність вітчизняних компаній у країнах, що розвиваються.

Важливою основою для оцінки ризиків є врахування груп техніко-виробничих, комерційних та організаційних ризиків, що охоплюють пріоритетні бізнес-процес на підприємстві [3].

Виробничий ризик – пов'язаний зі збитком внаслідок зупинки виробництва, а також впливу певних чинників, які призводять до втрати основних та оборотних засобів (споруд, транспорту, сировини), а також ризики, пов'язані із застосуванням у виробництві нової техніки та технології.

Технологічний ризик виникає в разі застосування підприємством застарілих технологій у виробництві, інноваційний – у випадку, коли підприємство відмовляється від використання інноваційних підходів або впроваджені інноваційні проєкти провалюються. Технічний ризик виникає, коли підприємство застосовує застарілу та зношену техніку, що, в свою чергу, може призводити до простоїв у виробництві та виникненні додаткових втрат, зумовлених ремонтом тощо. Організаційні ризики повністю зумовлені внутрішніми чинниками та процесами, які відбуваються на підприємстві, зокрема тим, наскільки правильні рішення приймає менеджмент підприємства.

Група комерційних ризиків виникає через невизначеність результату під час здійснення певної комерційної операції, в основному – в ході реалізації продукції. Майнові ризики пов'язані з ймовірністю втрати майна підприємства з різноманітних причин (наприклад, крадіжка, надмірне навантаження техніки, воєнні дії) [4].

Торговельні ризики зумовлені втратами, які підприємство може понести внаслідок затримки платежу від контрагента або відмови від платежу за поставлені товари, чи несвоєчасну поставку сировини тощо. Транспортний ризик зумовлений ймовірністю втрат активів під час транспортування. Чинниками маркетингового ризику є конкурентоспроможність продукції і фірми загалом, цінова і асортиментна політика, правові аспекти поведінки на ринку.

Необхідно враховувати також екологічні ризики в Україні. Україна має багато екологічних проблем, які загострилися через війну, економічну кризу та кліматичні зміни. Серед ключових екологічних ризиків – забруднення, знищення природних екосистем та наслідки бойових дій [5; 6].

Доцільно розглянути основні групи екологічних загроз.

1. Забруднення ґрунтів, води та повітря (промислове забруднення; висока концентрація підприємств у промислових регіонах, таких як Донецька та Дніпропетровська області, призводить до викидів шкідливих речовин у воду та повітря; застарілі очисні споруди не справляються з обсягами забруднень, що посилює проблеми з якістю питної води; хімічні речовини та нафтопродукти з пошкодженої інфраструктури під час війни просочуються у ґрунти та водоїми, створюючи серйозні екологічні ризики).

2. Вплив війни на екологію (пошкодження критичної інфраструктури (нафтобаз, хімічних заводів) викликає виutki токсичних речовин і збільшує ризики локальних екологічних катастроф; бойові дії та обстріли знищують ліси, природні парки та водоїми, забруднення важкими металами та вибуховими речовинами впливає на екосистеми; міни та нерозірвані боєприпаси створюють додаткову загрозу для людей і природи, обмежуючи доступ до земель та перешкоджаючи їхньому використанню для сільського господарства).

3. Деградація природних ресурсів та втрата біорізноманіття (вирубка лісів та незаконна експлуатація природних ресурсів призводять до деградації екосистем і зниження біорізноманіття).

4. Знищення лісових масивів сприяє ерозії ґрунтів та збільшує ризики паводків у карпатському регіоні.

5. Зміни у використанні земель, зокрема через розширення сільськогосподарських площ, негативно впливають на дикі види тварин і рослин.

6. Кліматичні зміни та природні катаклізми. Україна вже відчуває наслідки глобального потепління: середньорічна температура зростає, що збільшує частоту посух, лісових пожеж та паводків. Порушення кліматичних режимів впливає на сільське господарство, знижуючи врожайність та збільшуючи ризики продовольчої кризи. Зниження рівня води у річках, зокрема в Дніпрі, створює загрозу для водопостачання населення та промисловості.

7. Управління відходами та небезпечними матеріалами.

Україна стикається з проблемою нерегульованих звалищ, що сприяє забрудненню ґрунтів і підземних вод. Потреба в утилізації великої кількості небезпечних відходів, включаючи залишки боєприпасів та військової техніки, створює нові виклики для екологічної безпеки. Відсутність належної інфраструктури для переробки сміття ускладнює вирішення проблеми твердих відходів.

Екологічні ризики в Україні є багатограними та потребують комплексного підходу для їх подолання. Особливо важливими є моніторинг наслідків війни, управління природними ресурсами та запровадження заходів для боротьби зі змінами клімату. Співпраця з міжнародними партнерами та реалізація екологічних реформ можуть допомогти Україні мінімізувати ці ризики та забезпечити сталий розвиток. Детальніше про екологічні проблеми та шляхи їх вирішення можна дізнатися з урядових порталів та експертних матеріалів. Розвиток підприємництва сьогодні є однією із основних передумов підвищення економічних показників. Статистична оцінка стану підприємницької діяльності в Україні виступає важливим інструментом для розуміння підприємницької діяльності, виявлення тенденцій і проблем, розробки ефективних стратегій управління щодо зайнятості населення та розвитку кадрів [7, с. 6].

Здійснення аналізу статистичних даних у підприємницькій діяльності дозволяє отримати об'єктивне уявлення про поточний стан підприємницької діяльності та визначити напрямки подальших досліджень. До початку повномасштабних військових дій найактивнішим та найбільшим роботодавцями в Україні були представники середнього та малого бізнесу. На їх частку припадало 75% від усіх зайнятих в Україні робітників, або ж 4,8 млн працівників-українців [8]. Близько 25% (або 1,6 млн осіб) працювали у великих підприємницьких структурах. Однією із найпопулярніших сфер діяльності малого та середнього бізнесу в Україні є оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспорту. Далі в різних пропорціях для середнього і малого бізнесу йдуть промисловість, логістика, сільське господарство та будівництво. Важливою рисою для більшості підприємницьких структур є географічна прив'язка саме до свого споживача. Саме цей фактор став вирішальним із початком воєнних дій. Згідно даних статистичних спостережень у 2024 році, понад 60% українських підприємств продовжують свою діяльність, незважаючи на важкі часи. Понад 90% тих, хто був змушений припинити роботу через військові дії в країні, готові повернутися на роботу. У той час близько половини опитуваних респондентів впевнені, що відновлення бізнесу займе від одного до трьох років. 80% респондентів були змушені значно скоротити обсяги бізнесу, 20% працюють на як у довоєнні часи і лише 2% змогли майже збільшити продажі. 50% компаній відчували зміни з початку повномасштабного вторгнення. У залежності від сфери діяльності втрати від війни дуже різні, а можливість переїзду компанії чи окремого підрозділу бізнесу коливається від переїзду за два дні (наприклад, офіс IT-компанії) до повної неможливості переїзду та, як наслідок, втрата основних фондів (металургійні заводи). Держава визначила підприємства (та їх окремі підрозділи), підтримка переміщення яких є пріоритетною – це стратегічно важливі підприємства та підприємства, що виробляють продукти першої необхідності (хліб та інші продукти харчування, напої вода), одяг та інше) для забезпечення потреб цивільного населення, військової та територіальної оборони. Проте на практиці будь-яка компанія може подати та прийняти заявку на фінансування, оскільки кожна компанія робить свій внесок у підтримку економіки, а тому є важливою для держави.

З початку воєнних дій економіка перебувала в стані перманентної нестабільності, суб'єкти господарювання виявилися неготовими до воєнних подій, про що свідчить фактична відсутність достатніх резервів. Тільки 5% підприємств володіли сумою, достатньою для забезпечення діяльності більше одного року; значна частина підприємств (29%) взагалі не мала резервного капіталу, що компенсувалося скороченнями та зниженням заробітної плати [9]. Фінансові резерви не можуть гарантувати виживання компанії, оскільки існують великі ризики знищення або шкоди суб'єктам господарювання. Щонайменше 109 великих та середніх компаній зазнали прямих збитків у результаті повномасштабного вторгнення у 2022 році [10]. Більшість цих компаній зосереджено в таких областях: Київській (16% від загальної кількості), Запорізькій (14%), Харківській (12%) та Миколаївській (9%). Проте великі компанії показали більшу стійкість до шоків і близько 90% компаній продовжували працювати на повну або зменшену потужність, що нетипово для малих компаній та середніх підприємств. Лише 14% суб'єктів підприємницької діяльності зберегли повноцінну роботу після початку повномасштабного вторгнення. У 2022 році для великих компаній цей показник становив 41%. Лише 2% великих компаній припинили діяльність у порівнянні

з 22% серед малих і середніх компаній або мікропідприємств. Бізнес України пройшов кілька етапів розвитку адаптації до умов воєнного стану. Першочерговим завданням було збереження суб'єкта господарювання, виведення його із стану шоку та пошук методів відновлення діяльності.

Серед основних проблем, які суттєво обмежують можливості для ведення бізнесу у 2023-2025 роках потрібно зазначити такі: зростання цін на сировину, товари, матеріали (62% підприємств); труднощі з транспортуванням сировини чи готової продукції територією України (36% підприємств), падіння попиту на продукти або послуги та дефіцит палива.

Доцільно дослідити формування реєстру ризиків під час воєнного стану. Реєстр ризику представляє собою систематизований документ, який містить інформацію про потенційні загрози для діяльності організації або державних структур. В умовах воєнного стану управління ризиками стає особливо важливим для забезпечення безперервності роботи та мінімізації втрат. Реєстр ризиків допомагає структурувати ризики, оцінити їхній вплив і виробити заходи для їхньої мінімізації чи усунення.

Складові реєстру ризиків поєднують:

- ідентифікація ризиків (першим кроком є визначення всіх можливих загроз, що можуть вплинути на діяльність організації чи конкретний проект. В умовах війни це можуть бути прямі фізичні загрози (обстріли, руйнування інфраструктури); кіберзагрози (атаки на ІТ-системи); загроза збоїв у постачанні (дефіцит ресурсів, проблеми з логістикою); соціально-економічні ризики (інфляція, нестабільність ринку); втрата людського ресурсу (евакуація співробітників, мобілізація).
- оцінка ризиків (після визначення ризиків оцінюються два ключові показники: ймовірність виникнення наскільки вірогідним є цей ризик у поточних умовах), вплив на діяльність (масштаб збитків чи втрат). Для здійснення точної оцінки часто використовують матрицю ризиків, яка класифікує загрози за рівнем пріоритету (низький, середній, високий ризик).
- формування плану заходів для реагування на ризики (для кожного ризику формуються заходи, що зменшують ймовірність його виникнення або мінімізують вплив. В умовах воєнного стану до таких заходів відносять: створення запасів ресурсів і альтернативні логістичні маршрути; перехід на резервні системи зв'язку та електропостачання; розробка планів евакуації персоналу та захисту інформації; підготовка кризових команд для оперативного реагування.
- визначення кола відповідальних осіб та контроль виконання (кожен ризик у реєстрі має відповідальну особу або підрозділ, який контролює ситуацію та реалізує відповідні заходи. Це забезпечує чіткий розподіл обов'язків і своєчасне реагування на загрози).
- проведення моніторингу та оновлення реєстру (реєстр ризиків – це динамічний документ, який регулярно переглядається та доповнюється новими ризиками або змінами у вже виявлених загрозах; в умовах війни ризики можуть змінюватися швидко, тому важливий постійний моніторинг ситуації та коригування планів дій).

Рис. 1. Пелюсткова діаграма пріоритетних ризиків дайвінг-центру

Джерело: сформовано авторкою за матеріалами [2; 4; 5]

По результатам оцінок в реєстрі ризиків доцільно побудувати пелюсткову діаграму, що відобразить найнебезпечніші ризики для підприємця. Приклад побудови пелюсткової діаграми відображення ризиків для відкриття дайвінг-центру у м. Одесі представлено на рис. 1.

Реєстр ризиків у воєнний час є критично важливим інструментом управління, який допомагає забезпечити стабільність діяльності організацій і швидке реагування на загрози. Він сприяє мінімізації збитків і підвищує готовність до непередбачуваних ситуацій. Реєстр ризиків розвитку підприємництва на 2024-2025 роки поєднує такі складові: воєнний стан на території України; мобілізація; проблеми затримки або призупинення фінансової підтримки зі сторони міжнародних партнерів.

Висновки. Підприємництво слід вважати пріоритетним сектором економіки, оскільки в цьому секторі економіки країни зайнята більшість населення та отримується значна частина доходів. Правильне визначення ризиків, їхня оцінка та побудова реєстру ризиків сприяє успішному функціонуванню підприємств на довгострокову перспективу.

Список літератури

1. Чайкіна А. Особливості інтеграції ризик-менеджменту в систему управління підприємством. Економіка та суспільство. 2022. № 39. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-5> (дата звернення 19.12.2024).
2. Сарана Л. А., Білан О. В., Бітюк І. М. Управління ризиками підприємства в сучасних умовах господарювання. Економіка та управління підприємствами. 2021. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2021-2-15> (дата звернення 01.04.2025).
3. Бутенко В. М., Мацола О. А. Сучасні ризики управління зовнішньоекономічною діяльністю. Інвестиції: практика та досвід. 2023. № 5. С. 37–43. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/1222/1231> (дата звернення 06.03.2025).
4. Ющенко Н. Л. Порівняння методів ідентифікації ризиків комплексних проєктів з модернізації теплових джерел і теплових мереж. Держава та регіони. 2020. № 6. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2020/6_2020/7.pdf (дата звернення 05.03.2025).
5. Коюда П. М., Коюда О. П. Характеристика та класифікація ризиків. URL: http://eprints.kname.edu.ua/1356/1/203214_%D0%9A%D0% (дата звернення 26.03.2025).
6. Бізнес під час війни. Львівська торгово-промислова палата. 2022. URL: <https://lcci.com.ua/biznes-pid-chas-vijny/> (дата звернення 16.02.2025).
7. Економіка регіонів України в умовах війни: ризики та напрямки забезпечення стійкості: науково-аналітичне видання. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України» / ред. І.З. Сторонянська. Львів, 2022. С.16.
8. Кирильчук М. Податкові послаблення під час воєнного стану: що передбачає прийнятий Закон. ЛігаЗакон. 2022. URL: https://buh.ligazakon.net/news/209993_podatkov-poslablennya-na-chas-vonnogo-stanu-shcho-peredbacha-priynatyiy-zakon (дата звернення 11.02.2025).
9. Укрінформ. 2023. URL: <https://surl.li/bpgioi> (дата звернення 10.02.2025).
10. Ріяко Є. Безпека бізнесу під час війни: Топ-10 порад керівнику. ЛігаЗакон. 2022. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/212816_bezpeka-bznesu-pd-chas-vyni-top-10-porad-kervniku# (дата звернення 18.02.2025).

References

1. Chaikina, A. (2022) Features of integration of risk management into the enterprise management system. Economy and community, 39. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-5> (accessed 19 December 2024) [In Ukrainian].
2. Sarana L. A., Bilan O. V., Bitiuk I. M. (2021) Enterprise risk management in modern business conditions. Economics and business management. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2021-2-15> (accessed 1 April 2025) [In Ukrainian].
3. Butenko V. M. & Matsola O. A. (2023) Modern risks of managing foreign economic activities. Investments: practice and experience, 5, 37–43. Retrieved from <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/1222/1231> (accessed 06 March 2025) [In Ukrainian].
4. Yushchenko N. L. (2020) Comparison of risk identification methods for complex projects for the modernization of heat sources and heating networks. State and regions, 6. Retrieved from

http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2020/6_2020/7.pdf (accessed 05 March 2025) [In Ukrainian].

5. Koiuda P. M. & Koiuda O. P. Risk characteristics and classification. Retrieved from http://eprints.kname.edu.ua/1356/1/203214_%D0%9A%D0% (accessed 26 March 2025) [In Ukrainian].

6. Business during war. Lviv Chamber of Commerce and Industry. (2022). Retrieved from <https://lcci.com.ua/biznes-pid-chas-vijny/> (accessed 16 February 2025) [In Ukrainian].

7. Storonianska I. Z. (2022). Economy of Ukrainian regions in wartime: risks and directions for ensuring sustainability: scientific and analytical publication: scientific and analytical publications. Lviv: State Institution «Institute of Regional Studies named after M.I. Dolishnyi NAS of Ukraine», 16 [In Ukrainian].

8. Kurulchuk M. (2022) Tax breaks during martial law: what the adopted Law provides. League Law. Retrieved from https://buh.ligazakon.net/news/209993_podatkov-poslablennya-na-chas-vonnogo-stanu-shcho-peredbacha-priynyatiy-zakon (accessed 11 February 2025).

9. Ukrinform. (2023). URL: <https://surl.li/bpgioi> (accessed 10 February 2025).

10. Riako Ye. (2022) Business Security During War: Top 10 Tips for a Manager. League Law. Retrieved from https://biz.ligazakon.net/analytics/212816_bezpeka-bznesu-pd-chas-vyni-top-10-porad-kervniku#. (accessed 18 February 2025).

Стаття надійшла до редакції 10.03.2025

Прийнята до публікації 22.03.2025